स्वाध्याय प्रवेश-१ देहदुर्लभ निरुपण

प्रश्न १ : ओव्या शोधा

- देहधारी असल्यामुळेच मानवाला ग्रंथ-लेखन, लिपी परिचय करता येते. देहयाकरिता ग्रंथलेखन | नाना लिपीवोळखण | नाना पदार्थशोधन | देहयाकरिता ॥ (१८-४-३)
- देहाच्या साहयानेच श्रवण मनन खूप करून परमात्मा आपलासा करता येतो
 देहयाकरिता श्रवण घडे | देहयाकरिता माननी पवाडे | देहयाकरिता देही आतुडे | मुख्य परमात्मा || (१८-४-५)
- ब्रहमांडाचे अतिविकसित फळ म्हणजे देह
 देहे ब्रहमांडाचे फळ | देहे दुल्लाभाची केवळ | परी हया देहयास निवळ | उमजवावे || (१८-४-२४)

प्रश्न २: विस्तार करा

- देहयाकरिता होइजे वेर्थ | आणि धन्य|| अंतरात्म्यामुळेच नाना प्रकारे स्वार्थ साधला जातो. नाना पदार्थ मिळवले जातात. त्यामुळे मनुष्यजन्म व्याही जाऊ शकतो अथवा धन्यही पाऊ शकतो.
- देहे परालोकीचे तारू| हा देह परलोक/मोक्ष प्राप्त करून देणारे साधन आहे. तो नाना गुणांचा संचय आहे. अंतरात्म्यामुळेच नाना गोष्टींचा/रत्नांचा विचार केला जातो.

प्रश्न ३: व्यवहारवादाविषयी ओव्या या समासातील ओव्या ३५ ते ३८ व्यवहारवादाविषयी वाटतात.

- देहयावेगळी पूजा पावेना। देहयाविण पूजा फावेना। जनी जनार्दन म्हणोनी जना। संत्ष्ट करावे ॥ (१८-४-३५)
- उदंड प्रकटला विचार। धर्मस्थापना तदनंतर। तेथेच पूजेस अधिकार। पुण्यशरीरी ॥ (१८-४-३६)
- सागत भजन करू तेथे। तरी मुर्खपण अंगी लागते। गाढवासी पूजिता कळते। काये त्याला ॥ (१८-४-३७)
- पूज्य पूजेसी अधिकार। उगेच तोषवावे इतर। दुखवू नये कोणाचे अंतर। म्हणिजे बरे ॥ (१८-४-३८)

प्रश्न ४: समासाचा सारांश

बऱ्याच वेळेला अध्यात्मिक बोलण्यात देहाला कमी महत्व देऊन आत्मा, परमार्थ यांना अवास्तव वर्चस्व दिले जाते. पण हे विसरले जाते की त्या स्थितीपर्यंत नेण्यासाठी देहाचाच उपयोग होणार आहे. हया देहामुळेच आपल्याला दर्शन, वाचन, मनन, विचार करता येतो. देह वाम-मार्गाला लागला तर त्याचा काही उपयोग नाही. काही गोष्टी इतरांपासून चोरून करता येतील पण त्या आत्म्याला कळणारच. जसे देहाला वागवल तेच आत्म्यापर्यंत पोहोचेल. देव हा जनतेमध्येच आहे असे समजून त्यांची सेवा करावी, त्यांना संतुष्ट ठेवावे. पुण्य करणाऱ्याशरीरालाच पूजेचा अधिकार असतो.